

OBS: 14.03.2021 – deler av teksten er justert, generelle tiltak er samlet i naturlige grupper, og arealrettede tiltak er fremhevet.

Næringskraft og bolyst

Et treårig handlingsprogram for 2021-2023

Kommunestyret vedtok programmet 16. desember 2020. Verrabotn blir med i satsingen. Programmet er justert 19.01.2021 med et tillegg om kommunikasjon på side 41-42, pluss noe mer.

Bilde: Spasertur i området ved Kystens Arv på Stadsbygd, tatt av Kari Klepp

Programmet har flere vedlegg som ligger på kommunes hjemmeside:

- Oppsummering av innspill, november 2020
- Faktagrunnlag for samfunnsutvikling i Indre Fosen kommune, november 2020
- Logg med referater fra medvirkning i planprosessen, 2019-2020
- Regional analyse av Indre Fosen, 2019, fra Telemarksforskning
- Utviklingsanalyse av Indre Fosen, 2019, fra BDO
- Fastlandsforbindelse for Indre Fosen, fra Møreforskning 2018

Følg lenken for å kikke på vedleggene:

<https://www.indrefosen.kommune.no/bo-i-indre-fosen/forprosjekt-naringskraft-og-bolyst/>

Kommunestyret fattet følgende vedtak 16.12.2020:

1. Handlingsprogrammet for en treårig satsing på næringskraft og bolyst vedtas som fremlagt.
2. Bruken av midler til gjennomføring, avsatt i investeringsbudsjettet i sak 92/20, skal godkjennes av formannskapet.
3. Det søkes om kr 300 000 fra Omstillingsprogrammet til markedsføring i 2021-2022.
4. Programmet for næringskraft og bolyst må ses i nær sammenheng med arbeidet ifm. kommuneplanens arealdel.

Innhold

Bakgrunn.....	3
Felles handlingsprogram for Indre Fosen	8
Målbilder	8
Attraktivt nærings- og arbeidsliv	11
Attraktivt kommunesenter og steder	16
Attraktiv befolkning	20
Stedlig utviklingsarbeid i Indre Fosen.....	23
Rissa.....	24
Leksvik.....	26
Stadsbygd	28
Vanvikan.....	30
Stjørna - Råkvåg.....	32
Hasselvika - Fevåg	33
Skaugdalen.....	36
Seter – Hindrem	37
Verrabotn	38
Kommunikasjon.....	41
Suksess.....	42
Kilder.....	43

Bakgrunn

Indre Fosen har flere samfunnsutfordringer som distriktskommune. Følgelig skal det gjennomføres en særlig satsing på Næringskraft og bolyst.

Hensikten er å snu utviklingen slik at det blir:

- Bærekraftig folketall, med større andel barn, unge og voksne innbyggere
- Attraktivt næringsliv, med flere interessante arbeidsplasser, bredere bransjeprofil, økende lokal foredling og flere nyetableringer
- Attraktive bosteder, med et levende kommunesenter og egenartede steder med opplevelser, som folk ønsker å flytte til og bo i

Kommuner som ønsker å være tiltrekkende, legger forholdene til rette for dette.

I forprosjektet til Næringskraft og bolyst, ble det gjennomført en vurdering av lokalt næringsliv, to spørreundersøkelser, pluss mange gruppedialoger. Med ett unntak har alle politiske utvalg, nærings- og innbyggerforeninger, tillitsvalgte og ledergrupper fått muligheten til å synliggjøre sine personlige vurderinger. Det ble blant annet spurt om hva som kan gjøre stedene og kommunen mer attraktivt. Svarene fra omlag 350-400 personer, hvorav mange er unge og voksne samt noen seniorer, ligger som grunnlag for det foreliggende hovedprogrammet. Undersøkelsene står i Faktagrunnlaget for samfunnsutvikling, 2020.

Inspirasjon

Ifølge Distriktssenteret forsøker mange distriktskommuner å utvikle sin befolkning, sitt næringsliv og sine bosteder. Noen lykkes med å skape gode prosesser for næringskraft og bolyst, mens andre ikke får det helt til. Enkelte forsknings- og kunnskapsbaserte miljøer hevder at det ikke fins en samlet oppskrift for å skape gode nærings- og bostedskommuner. Andre sier at det fins holdepunkter som fremmer positiv samfunnsutvikling.

Vi velger å bruke boka «Hvorfor vokser steder?», som Telemarksforskning utgav i 2018, som veileder for en mer helhetlig, systematisk og målrettet innsats. Bokens modell kan oppleves som komplisert, følgelig forenkles den her.

Attraktivitetsmodellen består av flere elementer:

- Samfunnets faste strukturer - med beliggenhet, avstand til regionalt arbeidsmarked og eventuelle barrierer, som sjø uten bru.
- Påvirkbare næringsforhold - med bransjesammensetning, bedrifter i vekst eller nedgang, tilgang på større og mindre markeder, næringspolitikk (statlig, regionalt og lokalt), næringstomter og lokaler, samt antall gründere.
- Påvirkbare bostedsforhold - med utforming av tettsteder, tilbud og tjenester, samt attraksjoner (som tiltrekker besøkende og skaper vekst i besøksnæringer).
- Befolkningens tilstand - med størrelse, sammensetning og kulturelle holdninger.
- Lokale handlingsrom - med dagens utfordringer, kvaliteter og muligheter.

Vi har tolket modellen slik at om ikke alle faste forhold er like gunstige, så kan allikevel noen påvirkbare forhold rigges for utvikling. Følgelig er tilstanden i Indre Fosen vurdert og handlingsrommet konkretisert. Ved å styrke kvalitetene på næring og bosteder, kan befolkningen økes. Når så er sagt, er nok bru det viktigste tiltaket for å moderere effekten av vår geografisk plassering, og klargjøre grunnen for gunstig samfunnsutvikling.

Telemarksforskning har vurdert forprosjektet og sendt et skriftlig notat. Kommunen har i hovedsak tatt alle forslagene inn i det foreliggende hovedprosjektet. Tilbakemeldingen står i

oppsummeringen av 34 innspill til handlingsplanen, som også inneholder alle innkomne merknader og forslag. Flesteparten av innspillene har på et eller flere vis hatt betydning for det foreliggende handlingsprogrammet.

Ressurser

Det trengs mange typer ressurser for å styre samfunnets utvikling i riktig retning. Sentralt er flerfaglig kompetanse, kommunikasjon, ledelse, organisering, mandat, økonomi og tid.

Den flerfaglige **kompetansen** består av det ulike aktører bringer inn i satsingen:

- Næringsaktører og bedrifter
- Foreninger, innbyggere og ildsjeler
- Kommunen, politikere, ledere og medarbeidere
- Regionale myndigheter og instanser
- Forskningsbaserte miljøer
- Kommunikasjonsrådgiver
- Markedsførere

Mange tar **kommunikasjon** som en selvfølge. Slik er det nok ikke. Det er mange måter å kommunisere på. Når flere skal skape noe sammen, trengs gjensidig og balansert kommunikasjon, likeverd og forståelse av felles mål. Når alle bringer til torgs sin bagasje og verdsettes for det, lager vi samtidig et grunnlag for fellesskap.

All satsing trenger en dedikert **ledelse** som skaper oversikt, engasjement og resultater.

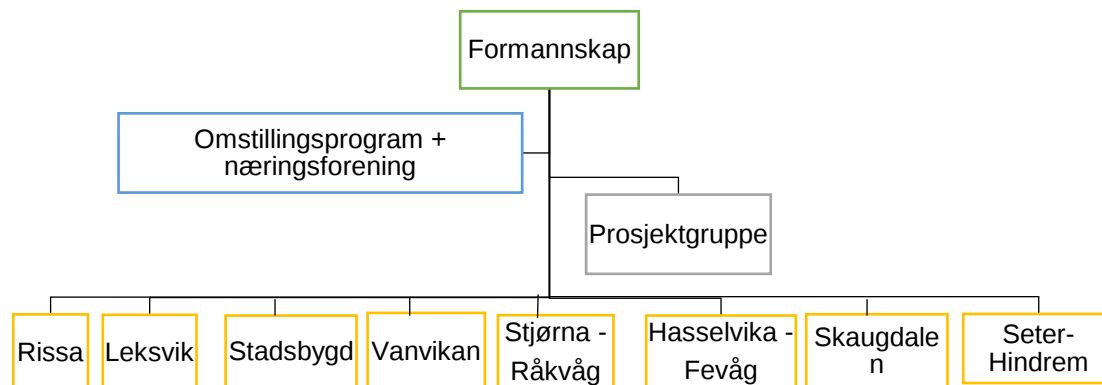
Organisering av arbeidsoppgaver er grunnleggende. Næringskraft og bolyst berører hele nærings- og arbeidslivet, mange større og mindre steder samt flesteparten av innbyggerne. Vi må ha et styringssystem som håndterer alle forløp, hendelser, gjøremål og beslutninger.

Satsingens bærebjelker er slik:

- Stedlige foreninger og innbyggere foreslår lokale handlingsplaner med tiltak
- Administrasjon likebehandler forslagene og tilrettelegger for enkel saksgang
- Formannskap prioriterer mellom tiltakene og tildeler midler

Det legges opp til at Omstillingsprogrammet og Næringsforeningen håndterer de generelle tiltakene innen attraktivt nærings- og arbeidsliv. Formannskapet tar ansvar for de generelle tiltakene innen attraktivt kommunesenter og steder samt de generelle tiltakene innen attraktiv befolkning. Formannskapet håndterer også de stedlige handlingsplanene. Det er trolig 10 steder som blir aktivt med i satsingen.

Satsingens styringslinjer er sånn:

På kommunestyret 16.12.2020 ble det fremsatt ønske om at Verrabotn inkluderes i arbeidet.

Prosjektgruppen deles i fire elementer:

- Arbeidsgruppe med prosessleder, omstillingsprogrammets leder, arealplanlegger og kommunikasjonsrådgiver (4)
- Innleide fagpersoner som byggesaksbehandler, markedsfører, med videre (1+)
- Politisk bolyst- og næringsgruppe (3)
- Organisasjonsgruppe med en representant fra hver stedlig organisasjon (10).

Det er en forutsetning at hvert sted har en organisasjon med mål om å videreutvikle stedet.

Arbeidsgruppens funksjon er sammensatt:

- Være sekretariat for Formannskapet
- Tilrettelegge for gjensidig informasjon, samlinger og samskaping
- Veilede aktører, drive prosesser og koordinere innsats
- Ha oversikt over det som er gjort og det som bør gjøres

Arbeidsgruppen trekker inn ressurser etter behov, og leder prosjektgruppens samlinger.

Næringskraft og bolyst fordrer økonomiske muskler. I kommunens investeringsbudsjett er det avsatt kr 1 500 000 til tiltak i 2021, det samme i 2022 og kr 1 000 000 i 2023. I henhold til forskrift og reglement skal disse midlene i hovedsak brukes på opparbeiding av anlegg på kommunal grunn. Omstillingsprogrammet bevilger midler til markedsføring av næring og bosteder. I budsjett 2021 er det avsatt 400 000 prosessledelse. Beløpet blir brukt til å engasjere ekstern veileder innen byggesak, plan og trolig arkitektur/landskap. Dels fordi organisasjonene trenger flerfaglig veiledning. Dels for ikke å gi de interne byggesaks- og arealteamene merarbeid.

Det forventes at de forannevnte aktørene aksepterer rammene som er beskrevet her.

Aktørene må også:

- (a) Delta i satsingen og utføre oppdraget som beskrevet
- (b) Bidra med å gjennomføre tiltak som gir positive effekter

Innovasjon Norge deler inn mål i resultatmål og effektmål.

Ett relevant resultatmål i satsingen kan være:

- Gjennomføring av utvalgte tiltak fremmer attraktivitet i nærings- og arbeidsliv samt i kommunesenter og steder.

Ett relevant effektmål kan være:

- Sterkere attraktivitet i nærings- og arbeidsliv samt i kommunesenter og steder øker befolkningen.

I resten av dokumentet forholder vi oss kun til ett hovedmål. Det kommer noe senere.

Næringskraft og bolyst var opprinnelig tenkt som 2-årig satsing. Etter en grundig vurdering er en kommet til at handlingsprogrammet bør følge kommunestyreperioden til 2023. En bra **tidshorisont** er vesentlig for å gjennomføre tiltak med positive effekter for samfunnsutvikling. Mye av det som gjøres i 2021 - 2023, kan få umiddelbare fine effekter. Allikevel er det også slik at mye kan få gode langsiktige effekter om 5 - 15 år. Følgelig må vi være handlingsrettede og tålmodige.

Svært mange aktører og mennesker blir involvert i forbedringsarbeidet. Det er av vesentlig betydning at alle ser sine oppgaver og tidsfrister. Følgelig har vi laget tidsoppsettet under.

Omstillingsprogrammet gjorde opp status på de generelle næringstiltakene i februar 2021.

Aktører	2021	2022	2023
Omstillingsprogrammet og næringsforeningen	1.halvår: Noen tiltak er fulført, andre er underveis og noen blir startet. Se status side 11-15.	2.halvår: Vise status og realisere tiltak Lage justert årsplan for 2022 og ha underveis-evaluering	Vise status og realisere tiltak Lage justert årsplan for 2023 og ha underveis-evaluering
Formannskap	Lage prioriterte handlingsplaner innen stedsattraktivitet og innbyggeraktivitet. Vurdere stedenes handlingsplaner og fordele midler	Vise status og realisere tiltak Lage justert årsplan for 2022 og ha underveis-evaluering	Vise status og realisere tiltak Ta sluttevaluering; - Hvordan ble prosessene gjennomført? - Hva ble oppnådd med tiltakene?
Stedlige organisasjoner	Lage prioriterte handlingsplaner for hvert sted, sammen med innbyggere innen 15.mai	Vise status og realisere tiltak Lage justert årsplan for 2022 og ha underveis-evaluering	

Disse stedene er med; Rissa, Leksvik, Stadsbygd, Vanvikan, Stjørna – Råkvåg, Hasselvika, Fevåg, Skaugdalen, Seter – Hindrem og Verrabotn.

Bilde: Bildet viser Pelgær'n utenfor Kroa-området i Leksvik, tatt av Ivar Røstad i november 2020

Felles handlingsprogram for Indre Fosen

Målbilder

Hovedmål:

- **Indre Fosen er et utviklingsorientert og klimarobust samfunn, med nærings- og bostedsattraktivitet og økt tilflytting.**

Foreløpig delmål:

- A. Næringslivets bransjer og bedrifter er i kraftig utvikling. Det satses på kompetanse, rekruttering og markedsføring. Antall sysselsatte økes fra ca. 4212 i 2019 til 4250 i 2023 og 4406 i 2035.
- B. Kommunesenterets utforming forbedres/forskjønnnes og handelsvirksomheten forsterkes.
- C. Kvalitetene ved større og mindre steder utvikles med særpreg, attraksjoner, møtesteder og tilbud. Det er god infrastruktur med fiber, tomter, vei, vann og avløp i hele kommunen.
- D. Kommunen oppleves som tiltrekkende for innbyggere, besøkende og innflyttere. Innbyggertallet økes fra ca. 10 084 i 2020 til 10 274 i 2023, 10 547 eller 10 802 i 2035.

Indre Fosens tjenester inngår ikke i målbildet – de omfattes av andre planprosesser.

Folketallet på ca. 10 084 i 2020 endrer seg trolig i takt med tilgjengelige ressurser:

1. En ordinær samfunnsinnsats som i 2020 kan redusere folketallet til 9 989. Om SSBs mellomprognose er rett blir det 95 færre innbyggere om 15 år, dvs. i 2035.
2. Fjerning av bompenger på fergen Flakk-Rørвик og ved Krinsvatnet i 2027, kan muligens gi en årlig vekst på 0,3 % og en samlet vekst på 5 % til 10 274 om 8 år. Det vil si 190 flere innbyggere i 2035.
3. En ekstraordinær samfunnsinnsats via handlingsprogrammet for næringskraft og bolyst, kan muligens gi en årlig vekst på 0,3 % og en samlet vekst på 5 % til 10 547 om 15 år. Det vil si 463 flere innbyggere i 2035.
4. Etablering av bru over Trondheimsfjorden i 2027, kan trolig gi en årlig vekst på 1 % og en samlet vekst på 8 % til 10 833 om 8 år. Det vil si 807 flere innbyggere i 2035.

Det første alternativet er beregnet av Statistisk Sentralbyrå i 2020 og det fjerde av Møreforskning i 2018. Alternativ to og tre er anslag fra kommunen ved Omstillingsprogrammet. Se figurene lenger ned.

Foreløpig strategi:

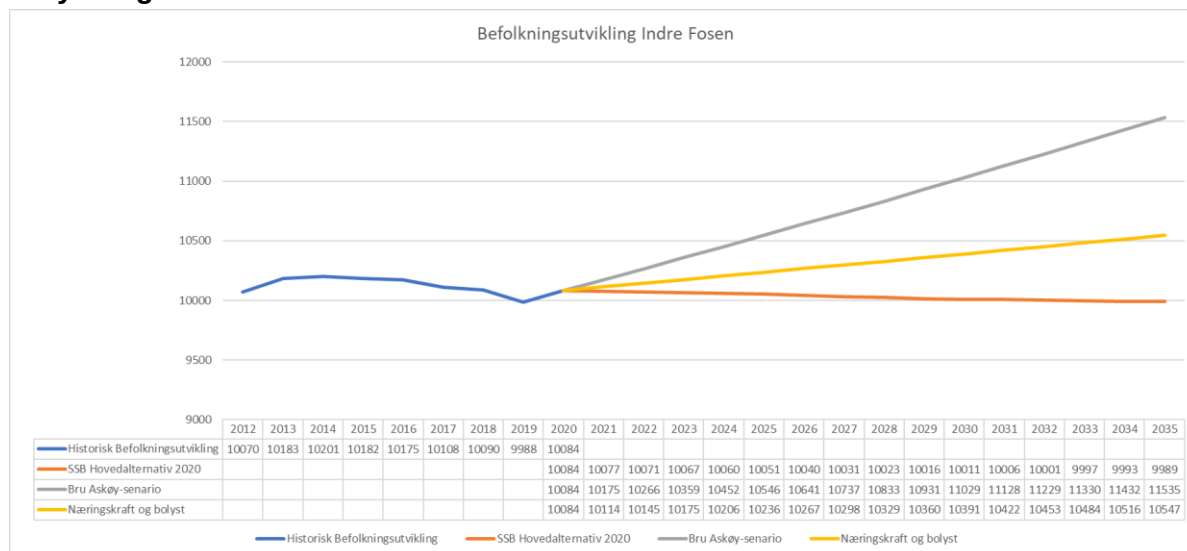
- A. Handlingsprogrammet ledes av formannskapet - sammen med administrasjonen, næringsaktører, organisasjoner og innbyggere.
- B. Utvikling av næringsattraktivitet med konkrete tiltak ledes av Omstillingsprogrammet, Næringsforeningen (NIT) og Fremtidens Industrier (FI) og andre).
- C. Utvikling av stedsattraktivitet med konkrete tiltak ledes av prosessleder – i samråd med politikere, administrasjon, organisasjoner og innbyggere.
- D. Behovene forsøkes imøtekommet innenfor bærekraftige rammer.
- E. Fremdriften er synlig, inkluderende og med avtalte frister.

F. Satsingen avhenger av toveis-kommunikasjon med utvalgte interessegrupper og markedsføring mot konkrete målgrupper.

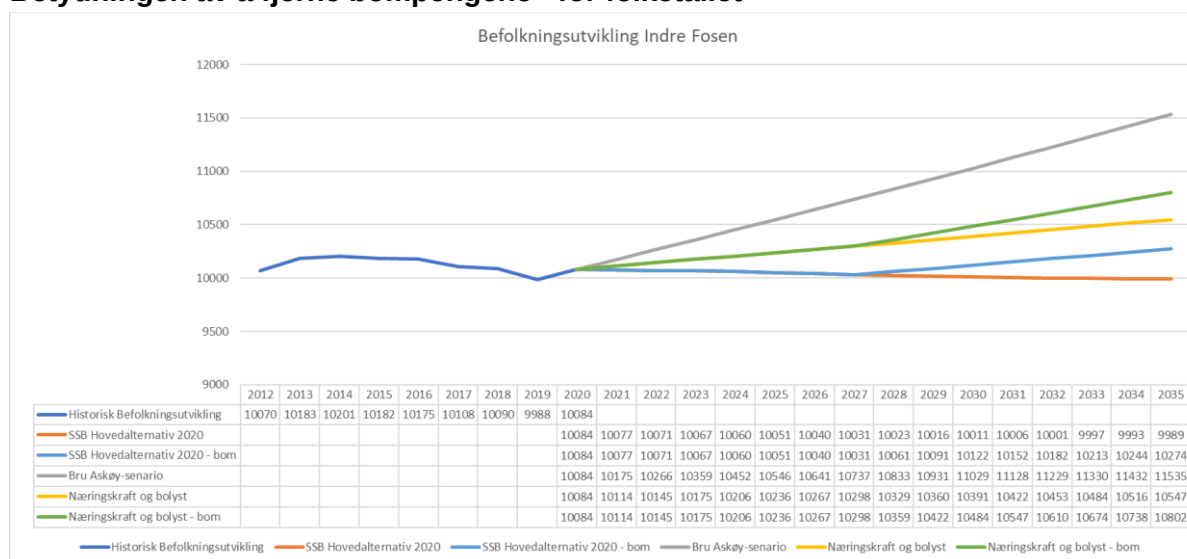
G. Saksbehandlingen er effektiv.

Offentlige tjenester er som tidligere nevnt ikke en vesentlig del av strategiene.

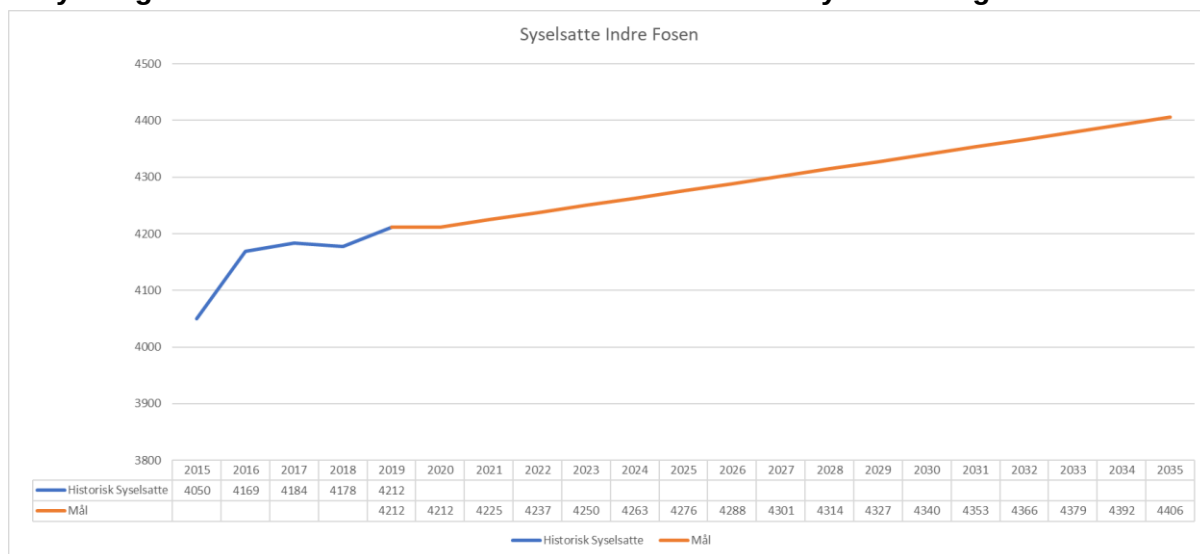
Betydningen av en ekstraordinær samfunnsinnsats - for folketallet

Betydningen av å fjerne bompengene - for folketallet

Betydningen av en ekstraordinær samfunnsinnsats – for sysselsetting

Attraktivt nærings- og arbeidsliv

Utfordringsbilde:

Indre Fosen har hatt nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet, med unntak av de siste 3-4 årene. Dersom vi skal få vekst i folketallet, er det nødvendig å skape vekst i næringslivet. En del av forklaringen på nedgangen i næringslivet er at det har vært vanskelige forhold for bransjene det er mest av i kommunen. Vi må bygge på eksisterende bedrifter, legge forholdene til rette og stimulere til vekst. Kanskje også få bedrifter til å flytte til kommunen.

Mål:

En tiltrekkende næringskommune.

Strategi:

- A. Næringslivets bransjer og bedrifter satser på kompetanse, rekruttering og markedsføring.
- B. Utvikling av næringsattraktivitet med konkrete tiltak ledes av Omstillingsprogrammet, Næringsforeningen (NIT) og Fremtidens Industrier (FI) og andre.

Omstillingsprogrammet, Næringsforeningen og Fremtidens Industrier har ansvar for tiltakene under. Status i februar 2021 viste at mange næringstiltak er utført, andre er i gang og noen venter på å bli iverksatt.

	HP 2021 4B – Profilerings av Indre Fosen som nærings- og bosted-kommune
	HP 2021 4A – Kartlegge og utvikle nye næringsarealer i kommunen
	HP 2021 3A – Relevante kompetansehevede tiltak, 3B – Langsiktig satsning på kompetanse, Rekrutteringsprosjekt
	HP 2021 1A – Fellesprosjekter, 1B – Bedriftsrettede tiltak, 1C – Nyetableringer og møteplasser «co-work»
	HP 2021 1D – Opplevelses-næring
	HP 2021 4C – Næringsvennlig kommune
	HP 2021 4D – Lokale ramme-betingelser for næringslivet

Idebank for næringsattraktivitet

I februar 2021 samlet Omstillingsprogrammet de generelle tiltakene i naturlige undergrupper, som matcher programmets satsing for 2021. Arbeidet er gjort i samråd med nærings- og arealsjef, omstillingsprogrammets leder og politikere. Fagleder areal er kjent med dette.

I kolonnen for ansvar er tiltak i kommuneplanens arealdel + andre arealrelaterte tiltak fremhevet med turkis farge.

Nr.	Generelle næringstiltak = 54	Ansvar	Kostnad	År
Diverse fellestiltak				
1.	Inngå samarbeid med markedsfører for etablering av helhetlig opplegg, opplæringskurs, opprettelse av landingsside, bruk av sosiale medier, Finn.no, og så videre. Stedlig attraktivitet skal også markedsføres.	Kommune + Omstilling + Næringsforening (NIT) + Fremtidens Industrier (FI)	Omstillingsprogram	2021-2022
2.	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen. Særlig overfor Trondheims-kanaler, i tradisjonelle og sosiale medier.	Omstilling + NIT + FI + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører		2021-2022
3.	Bedrifter og arbeidsssteder må selge seg inn overfor mulige arbeidstakere og innflyttere.	Næringsaktører + arbeidsgivere		2021-2022
4.	Etablere kultur for læring, næring og entreprenørskap i skoler, bedrifter og lokalsamfunn.	Næringsaktører + virksomhetsledere		Løpende

5	Motivere grunnskole- og videregående elever til å ta fagbrev og arbeid lokalt.	Næringsaktører, arbeidsgivere og skoler		Løpende
6	Oppfordre fylkeskommunen til å ha så fullverdige fagtilbud ved Johan Bojer videregående skole, at elevene kan fullføre de fleste tilbud lokalt.	Næringsaktører, arbeidsgivere og videregående skole (VGS).		2021-2023
5.	Ha tett samarbeid mellom grunnskoler, folkehøyskolen, videregående skole samt nærings- og arbeidslivet, slik at elevene ser lokale arbeidsmuligheter.	Næringsaktører, arbeidsgivere og skoler		Løpende
6.	Motivere seniorer til å ha en tilpasset stillingsprosent eller tilknytning til virksomheter med behov for arbeidskraft.	Arbeidsgivere		Løpende
7.	Anmode større virksomheter om å tilrettelegge arbeidsoppgaver for utføre og flyktninger.	Kommune + Omstilling + NIT + FI		2021-2023
8.	Tilrettelegge språkopplæring for utenlands arbeidskraft med familier, for å beholde kompetanse og inkludere innbyggere. Tilbudet bør være både på dag- og kveldstid.			
9.	Justere kapasiteten ved eksisterende næringsarealer, og klargjøre sjønære og bransjerettede områder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		2021-2022
10.	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning, særlig i Rissa. Energi og vannforsyning er kritiske faktorer både for industri og bosetting i mange bygder.	Kommuneplanens arealdel Bør inn i prioriterte og fremtidige nærings- og boligområder		?
11.	Ha næringslokaler for små virksomheter som kan leie kontor.	Bør kobles mot prioriterte næringsareal		
12.	Oppfordre eksisterende bedrifter i alle bransjer til å utvide og styrke sine produktporteføljer.			Løpende
13.	Oppfordre nye bedrifter til å etablere seg.			Løpende
14.	Henstille bedrifter til å bli medlem i Trondheims-regionens næringsforening – avd. Indre Fosen.			Løpende
15.				
16.	Tilrettelegge for økt fiberutbygging, der det er grunnlag.	Næringskonsulent Bør inn i prioriterte og fremtidige boligområder		Drift
17.	Vurdere å samkjøre undersøkelser og oppdrag, istedenfor enkeltstående oppdrag.	Virksomhetsledere		
18.	Arbeide for lavere arbeidsgiveravgift.	Formannskap (FSK) ++		Drift

Fellestiltak på samferdsel

	Utvikle en målrettet samferdselsstrategi i Indre Fosen, Fosen, Trondheim og Trondheimsregionen. Det dreier seg om følgende: ○ Gi aktiv støtte til Fosen-bruprojektet. ○ Fremskynde arbeidet med Stjørna- og Trondheimsbrua. ○ Forberede reguleringsplaner (for bruhoder, bosetting). ○ Kjenne veistandard, tillatt aksellast og alternative tiltak. ○ Utbedre veier, særlig skogsveien Kråkmo-Leksvik, kystveien Rissa-Hasselvika-Fevåg, strekningen Rissa-Rørvik, samt veien mellom Vanvikan og Leksvik ved Hestdalen.	Trøndelag fylke + Fosenbru-prosj. + NIT, Næringsråd+ FSK + Kommunal adm. Bør kobles mot prioriterte næringsareal Arealplanlegger - gjøres i Fosen-brua, 2021-2023 Forutsetter regulering		
--	---	---	--	--

	- Vurdere å gjeninnføre hurtigbåtanløp ved Kvithyll. - Utvide kollektivtilbudet med hurtigbåt og buss, på kveld og helg. - Få lavere kostnad til ferge og bom. - Ta ansvar for samferdselsstrategien, både politisk og administrativt i kommunen. - Etablere hurtigludere for el-biler. Bra at ferjesambandet er åpent hele døgnet.	Forutsetter regulering Forutsetter regulering		
Fellestiltak på rekruttering				
	Følge opp programfag og høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole) ved Johan Bojer videregående skole, slik at de treffer nærings- og arbeidslivets behov.	Kommune + Omstilling + NIT + FI		Løpende
	Formalisere kontakt mellom grunnskole og næringsliv. Det er viktig for elevenes utdanningsvalg å kjenne til lokalt nærings- og arbeidsliv og praktiske yrker.	Rektorer og bedriftsledere		Løpende
Fellestiltak på kompetanse				
	Vurdere å opprette et teknologi- og kompetansesenter ved ny videregående skole.	Kommune + Omstilling + NIT + FI + JBVGS		2021-2023
	TAF (Teknisk- allmennfaglig utdanning) er spilt inn som tilbud ved ny vgs. Dvs. at man får både generell studie-kompetanse og yrkesfaglig utdanning inklusive lærlingetid.	Kommune + Omstilling + NIT + FI + JBVGS		2021-2023
Bransjetiltak i industri og teknologi				
	Tilrettelegge kvalifiserende kurs for personer i alle aldersgrupper, som er tilpasset kompetansekrav ved større industri- og teknologibedrifter.	Omstilling + NIT + FI		
Bransjetiltak i bygg og anlegg				
	Løfte kompetansen om anbud, fag, bærekraft, i både bygg- og anleggsbransjen og kommunen.	Omstilling + NIT + kommune		
	Utvikle samarbeid mellom leverandører for å ta større kontrakter.	Omstilling + NIT		
	Etablere samhandlingsstruktur via NIT – Indre Fosen.	Omstilling + NIT + FI		
	Ha kontakt mellom bygg/anlegg og grunnskole/barnehage.	Virksomhetsledere		
Bransjetiltak i fiskeri og havbruk				
	Kartlegge muligheter knyttet til Trondheimsfjorden.	Kan forutsette regulering		
	Undersøke potensialet for underleverandør-industri.			
	Tilrettelegge for sjøbasert oppdrett av ulike arter.	Kan forutsette regulering		
Bransjetiltak i handel og service				
	Heve kompetansen på ulike områder, blant annet på salg, service og styrets ansvar.	Omstilling + NIT + Kommune		
	Vurdere behovet for å opprette eget bransjeråd innen NIT - Indre Fosen.	NIT		
Bransjetiltak i transport				
	Sørge for bedre veistandard og redusert bomavgift.	Fylke + FSK Kan forutsette regulering		Løpende
Bransjetiltak i jordbruk				
	Tilpasse produksjon til ny kunnskap og markedets behov. Det kan dreie seg om å; Opprettholde melk- og kjøttvolum	Gårdbrukere + Landbrukskontor + Arealutvalg		

	• Opprettholde mengde korn og gras • Øke produksjon av grønnsaker, frukt og bær • Styrke forvaltning av skog og utmark Vurdere å styrke småskalajordbruk, for å tiltrekke nye innbyggere. Gjøres ved å la gårdstun bevare noe jord i fradelings-saker.			
	Oppfordre gårdbrukere til økt lokal foredling og større satsing på grønnsaker, frukt og bær.	Gårdbrukere + Landbrukskontor		
	Oppfordre til investering i nye driftsbygninger, der det er forsvarlig.	Gårdbrukere + Landbrukskontor		
	Tilrettelegge for samhandling mellom landbruk og nærturisme.	Gårdbrukere + Landbrukskontor <i>Kan forutsette regulering</i>		
	Legge til rette for økt kompetanse, etter- og videreutdanning.	Landbrukskontor + Gårdbrukere		
Bransjetiltak i reiseliv og lokalmat				
	Styrke forbindelsen mellom landbruk, nærturisme og opplevelser, blant annet gjennom lokal mat og drikke.	Omstilling + NIT + Perler på en snor <i>Kan forutsette regulering</i>		Løpende
	Skape flere opplevelsespakker og turer.	Omstilling + NIT + Perler på en snor		Løpende
	Benytte allerede etablerte utvalg og kanaler for lokalmat, før det etableres nye.	Omstilling + Kommune + Etablerere		Løpende
	Tilrettelegge bedre for turisme, blant annet med campingplasser, bobilparkering og teltsteder.	Omstilling + Kommune + Etablerere <i>Kan forutsette regulering</i>		Løpende
Fellestiltak i kommunal virksomhet – ulike sektorer				
	Stille med bredt, positivt næringsapparat for de som vil satse. Mye kan gjøres med små virkemidler og kanskje gjenbrukt utstyr.	Kommune + Omstilling + FI + NIT		Drift
	Tilby opplæring i grunnleggende markedsføring - til politikere, ledere og medarbeidere.	Kommune + Omstilling + NIT + FI		2021-2022
	Bruke ulike verktøy for å fremme næringsliv aktivt. Det dreier seg om å ha dialog om; ○ Kommuneplanens arealdel ○ Reguleringsplaner ○ Planprosesser ○ Næringsareal og næringsbygg ○ Markedsføring ○ Bistand til grunneiere for å regulere/selge boligtomter? ○ Det ligger mange tomter ute for salg. Kanskje leie en fagperson til å eksemplifisere hvordan enkelte tomter blir med hus, og så invitere til visning?	Næring og areal <i>Arealplanlegger - oppgaven må gjøres uansett. Kommer også fra næringsvennlig kommune</i>		Drift
	Gjennomføre næringsvennlig kommune med ekstern prosessleder. Hensikten er å undersøke næringsvennlighet i alle sektorer og bidra til toveis kommunikasjon.	Omstilling		2020-2021 I gang
	Tilrettelegge for tidsriktig kompetanse blant medarbeidere og ledere i alle sektorer, også etter- og videreutdanning.	Sektorsjefer og avdelingsledere		Drift
	Vurdere å erstatte innleie med faste ansatte, for å sikre kompetanse, skatteinntekter og overføringer.	Kommune-direktør		Drift

	Fremme tilbakeflytting, tilflytting og pendling i rekruttering - vise til fordelene med å bosette seg.			2021-2023
	Vurdere ekstraordinære lønns- og arbeidsbetingelser for å rekruttere og beholde mangelpersonell, innen ikt, areal, medisin, sykepleie, helsesykepleie, med mer.	Sektor- og avdelingsledere		Drift
	Tilrettelegge for desentralisert sykepleier-utdanning.	?		
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

Bilde: Matbord fra Mevassetra i Leksvik, tatt av Kjersti Lerstad i 2020

Attraktivt kommunesenter og steder

Utfordringsbilde:

Indre Fosen har spredt struktur med mange steder. Infrastrukturen, tilbudet og kulturen har varierende kvaliteter. Noen steder har sviktende tiltrekning. Vi må få hvert enkelt sted til å bli attraktive bosteder, som folk ønsker å flytte til og bo i.

Mål:

En tiltrekkende bostedskommune.

Strategi:

- A. Kommunens sentrum og steder satser på infrastruktur, opplevelser og markedsføring.
- B. Utvikling av stedsattraktivitet med konkrete tiltak ledes av Formannskapet (sammen med næringsforeninger, innbyggerorganisasjoner, ildsjeler, forskningsmiljøer og andre).

Formannskapets ansvar;

- Prioritere mellom kommunale tiltak
- Noterer ansvar, kostnad og år for gjennomføring av tiltak
- Bevilge midler til tiltak på kommunal grunn

Idebank for stedsattraktivitet

I februar 2021 ble tiltakene samlet i naturlige undergrupper, sett fra et arealfaglig ståsted. Arbeidet er gjort i samråd med nærings- og arealsjef, omstillingsprogrammets leder og politikere. Fagleder areal er kjent med dette.

I kolonnen for ansvar er tiltak i kommuneplanens arealdel + andre arealrelaterte tiltak fremhevet med turkis farge.

Nr.	Generelle stedstiltak	Ansvar	Kostnad	År
Markedsførings tiltak				
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje jobbe systematisk for at personer som googler «småbruk», «Fosen», «Bo på landet» og «Bolit Trondheim» får opp annonser fra kommunen eller Fosen? Kanskje bruke bankenes eiendomsmeglere? Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + Næringsforening (NIT) + Fremtidens Industrier (FI) + Organisasjoner + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsførere	Omstillingsprogram	2021-2022
	Vurdere å la hvert sted få eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til. Alternativet er at hvert sted lager egen hjemmeside, som kan lenkes til samlesiden for Indrefosen.kommune.no.	Kommune + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsførere + Organisasjon		2021
	Etablere/fornye informasjonsskilt om Indre Fosen, særlig på Flakk og Brattøra, Rørvik og Vanvikan. Kanskje med qr-koder med informasjon om bo- og jobbmuligheter?	Kommune + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsførere		2021-2022
Tiltak i kommuneplanens arealdel				
	Etablere god boligkapasitet i samarbeid med grunneiere og entreprenører. Det bør alltid være mer enn 10 tiltrekkende botilbud, innen 1 km fra	Grunneiere + Entreprenører + Boligkoordinator + Arealplanlegger		Drift 2018-2022

	midtpunkt i større steder. Kapasiteten bør omfatte både byggeklare tomter, pluss små rimelige og større påkostede leiligheter. I tillegg planlegge for godt boligpotensial alle steder, særlig innenfor sentrum. Justere kapasitet og potensial i overensstemmelse med behov og attraktivitet.	Kommuneplanens arealdel		
	Styrke boligattraktivitet med enheter som: - o ligger nært handel, tilbud, tjenester og andre innbyggere - o har kort avstand til større arbeidsplasser - o har nær tilgang til offentlig transport - o ligger nært sjø/natur - o har utsikt Dette fremmer trafiksikker gange og sykling. Utvikle stedstilpassede enheter, med energi-effektiviserende teknologi og arkitektur, ikke bare ferdighus. Tilrettelegge for bruk av nye smarte energisystemer og ha fokus på samlet livssyklus og klimaavtrykk i materialbruk og transport. Utforme arkitektur i samsvar med byggets funksjon. Arkitektur må også ha en god estetisk utforming. Det innebærer at arkitekturen må tilpasses stedets landskap, særpreg og identitet gjennom form, farge og materialitet, samt moderne løsninger, former og materialbruk. Kanskje kan mikro-hus være aktuelt?	Grunneiere + Entreprenører + Arealplanlegger + Byggesaks-behandler + Boligkoordinator		Drift 2018-2022
	Tilrettelegge for fradeling av større tomter i grendene, uten forringelse av matjord.	Arealutvalg		
Andre arealrelaterte tiltak				
	Lage en generell uteroms-veileder. Hensikten er å vurdere utearealer, konkretisere retningslinjer for møteplasser og aktivitetsområder, samt bidra til bedre visuelle, fysiske og funksjonelle kvaliteter. Arbeidet er tverrfaglig og gjøres i samråd med landskapsarkitekt.	Arealutvalget + Arealplanlegger - forslaget kom fra Områderegulering for Rissa sentrum		Høsten 2020
	Etablere kommunale/private forsamlingsplasser, møteplasser og aktivitetsområder for alle aldersgrupper.	Innspill fra innbyggere + Arealplanlegger		2021-2023
	Ivareta kommunale og private uteområder ved å renovere bygg, fortau, beplantning, med videre.	Lokale aktører + Bygg og eiendom + Arealplanlegger		2021-2023
	Etablere gang- og sykkelstier i større sentrum og omkring skolene.	Fylke + Kommune + Trafiksikkerhet + Arealplanlegger		
	Etablere hurtiglader på større og mindre steder.	Fylke + Kommune + Arealplanlegger + Miljørådgiver		
Diverse tiltak				
	Vurdere å etablere en kunstinstallasjon på Flakk, som kjennetegn på at du er kommet til Fosen	Kultursektoren + Interkommunalt politisk råd for		

		Fosen + Kommuni- kasjons-rådgiver + Markedsfører		
	Vurdere steds identitet. Konkretisere kulturminner med potensiale for økt attraktivitet og bidra til nærings- og stedsutvikling med bevaring og fornyelse. Gjøres i samråd med arkeolog eller tilsvarende.	Næring og areal		
	Vurdere å la gatebelysning være på hele året.	Kommunalteknikk		
	Vurdere etablering av ungdomsklubber på steder med tilstrekkelig grunnlag.	Kommune + Frivillighet		
	Oppfordre kjøpesentre og butikker til å tilrettelegge for innbydende sitte- og prateområder. Skape særlige opplevelser for familier med barn, som for eksempel innendørs akvarium, minihage, sandstrand, med mer.	Senterledere + Butikksjefer		
	Oppmuntre seniorer til å vurdere salg av eneboliger og etablere seg i lettstelte sentrumsnære boliger.			
	Ha nøkkeklare leiligheter på større steder.			
	Arbeide for bedre offentlige transporttilbud med: ○ Buss mellom større steder tur-retur, også på kveldstid, inklusive Rissa, Leksvik, Stadsbygd, Vanvikan og Råkvåg. ○ Buss mellom kommunene, som Rissa og Brekstad. ○ Bussavgang fra Trondheim til Åfjord via Kråkmo på fredager kl. 16.30. ○ Buss mellom Råkvåg, Bjugn og Åfjord. ○ Buss til Trondheim og buss på begge sider, med hyppigere og rimeligere tilbud, også kveld og helg. ○ Hurtigbåt tur-retur Vanvikan-Trondheim lørdag kveld. ○ Overgang for buss og båt i Hasselvika og Vanvikan. ○ Hurtigbåt fra Kvithyll. Øvrige kommentarer: ○ Det har kommet flere anløp på hurtigbåten Trondheim-Hasselvik-Brekstad ila. våren 2020. ○ Hurtigbåtene bør være store, miljøvennlige og ha gode anløp. ○ Det synes umulig å ha en helhetlig oversikt over bussrutetilbudet. Det fremstår som utilgjengelig og fragmentert. ○ Rutetilbudet bør bli bedre kjent. ○ Om fylket ikke aksepterer forslagene til forbedring av ruter mellom stedene, bør kommunen utrede kostnaden med ulike typer av transporttilbud mellom stedene.	Fylke + Interkommunalt politisk råd for Fosen + Formannskap		Drift – se Strategi for samferdsel og infra-struktur, februar 2021
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

Bilde: Sopp i hånd, ukjent fotograf

Attraktiv befolkning

Utfordringsbilde:

Indre Fosen har hatt nedgang i folketallet de siste fem årene. En del av årsaken er at kommunen har et fødselsunderskudd på grunn av aldersfordelingen. Vi trenger netto tilflytting til kommunen for at folketallet skal øke.

Mål:

En bærekraftig befolkning.

Strategi:

- A. Kommunen satser på inkludering, felles aktiviteter og markedsføring.
- B. Utvikling av innbyggerattraktivitet med konkrete tiltak ledes av Formannskapet (sammen med næringsforeninger, innbyggerorganisasjoner, ildsjeler, forskningsmiljøer og andre).

Formannskapets ansvar;

- Prioritere mellom kommunale tiltak
- Noterer ansvar, kostnad og år for gjennomføring av tiltak
- Bevilge midler til tiltak på kommunal grunn

Idebanks for innbyggerattraktivitet

Nr.	Generelle innbyggertiltak = 24	Ansvar	Kostnad	År
Diverse fellestiltak				
	Bruke eksisterende stedlige organisasjoner, eventuelt revitalisere eller opprette lokale organisasjoner som har mål om stedlig utvikling.	Hvert sted		Snarest
OBS	Undersøke årsaker til at tilflyttere bosatte seg i kommunen og klarlegge hvilke forhold som er avgjørende for at de blir boende. Dette kan gjøres via spørreskjema og/eller gruppedialog. Det bør skilles mellom ulike steder.	Kommune Omstillings-program Prosjektgruppe	Omstillings-program	2021
	Klarlegge hvilke eksterne målgrupper som trolig vil finne hvert sted aktuelt for bosetting. Aktuelle målgrupper er; - Utflyttede unge og voksne - Høyt utdannede norske og utenlandske personer med interesse for natur og klima - Elever ved folkehøgskolen - Interesserte i friluft med jakt og fiske - Personer som ønsker småbruk - Personer som ønsker å bo i små samfunn - Innpendlere - Sesongarbeidere - Andre? Lage strategier for å markedsføre kommunens samlede og stedlige nærings- og bostedskvaliteter overfor forskjellige målgrupper. Forskning sier at generell markedsføring ikke fungerer.	Innbyggere Organisasjoner Prosjekt-gruppe Kommune Omstillings-program		Våren 2021
	Sende velkomstbrev fra ordføreren til nye innflyttere, med generell og stedlig informasjon, blant annet om tjenester, friluftsliv og kultur, pluss boken «Historier fra «Indre Fosen».	Kommune Organisasjoner		Drift

	Gi tilflyttere tilbud om lokal «ambassadør» den første tiden.	Kommune Organisasjoner		Drift
	Tilrettelegge for at alle innbyggere trives og blir værende.	Alle		Løpende
	Skape hverdagslig positivitet innbyggere imellom, ved å bruke nettverk, møteplasser og anledninger.	Alle		Løpende
	Anmode innbyggere om samkjøring og bruk av kollektive tilbud.	Alle		Løpende
Tiltak for innflyttere med annet språk og kultur				
	Gi nye innvandrere, flyktninger og sesongarbeidere tilbud om individuell veileder. Hensikten er å styrke tilknytningen til lokal skole, arbeid og fritid.	Kommune + Integrering og opplæring Organisasjoner		2021-2023
	Innlemme norske innflyttere, innvandrere, flyktninger og sesongarbeidere i vennegrupper og foreninger, både digitalt og analogt.	Organisasjoner+ Frivilligsentraler+ Innbyggere		Løpende
	Oppfordre lokale unge, voksne og seniorer til å delta ved språkkafeer, slik at fremmedspråklige får kontakt med personer i egne aldersgrupper.	Kommune + Integrering og opplæring + Innbyggere		Løpende
Tiltak for barn og unge				
	Satse på allsidige og inkluderende opplevelser for barn og unge, slik at de blir boende og kommer tilbake etter utdanning.	Alle		Løpende
	Tilrettelegge fritidsaktiviteter og kontaktpunkter for barn og unge, slik at de i større grad blir kjent med barn og ungdom fra andre steder.	Alle		
	Motivere ungdom til å ta videregående skole med studieforberedende og/eller fagbrev lokalt.	Alle		Løpende
	Legge til rette for årlige treff for unge som tar videregående skole eller studier utenfor kommunen, gjerne i tilknytning til jul- eller sommerferie.	Organisasjoner?		?
Tiltak for barnefamilier				
	Oppfordre par til å få flere barn og premiere foreldre for barn nr. 3 og 4, med gratis barnehageplass og andre goder.	Kommune		?
	Vurdere å gi innflyttede familier en tilbudspakke, med arbeid, skole og barnehage. Barn bør få løpende plass i barnehager.	Kommune		?
Tiltak for aleneboende voksne				
	Være imøtekomende og inkluderende overfor aleneboende i samfunns-, arbeids- og fritidsliv.	Alle		Løpende
	Ved bekymring for personers ensomhet og helse, oppfordres det til personlig samtale og/eller kontakt med helse- og omsorgstjenester, frivilligsentraler eller kirke.	Alle		Løpende
Tiltak for seniorer				
	Tilrettelegge for digital mestring, med bruk av nye kommunikasjonsformer, sosiale medier, programmer og apper.	?		?
	Oppmuntre til deltagelse i frivillighet, lag og foreninger.	Alle		Løpende
	Oppfordre til bruk av restarbeidsevne.	Alle		Løpende
	Stimulere til medvirkning og samskaping.	Alle		Løpende
	Vurdere igangsettelse av relevante livsstils-grupper.	Kommune		?
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

De tre generelle idebankene foran har et mylder av tiltak. Det er i hovedsak ikke vurdert hva hvert tiltak koster. Det kan gjøres av de aktørene som foreslår å realisere konkrete tiltak. Det vil si næringsliv og næringsaktører, organisasjoner og innbyggergrupper, samt kommunen.

Tiltak under overskriften Attraktivt nærings- og arbeidsliv ivaretas av Omstillingsprogrammet, Næringsforeningen i Trondheimsregionen – Indre Fosen (NIT), Framtidens Industrier (FI), bransjer og bedrifter, næringsråd og formannskap, samt kommunale sektorer. De fleste tiltakene er gjennomført eller underveis, enkelte er lobbet i årevis uten suksess, mens noen er nye og må vurderes.

Tiltak under overskriften Attraktiv stedsutvikling, berører private grunneiere, byggentreprenører, andre næringer, organisasjoner og kommunale sektorer. Formannskapet har ansvar her, særlig for tiltak på kommunal grunn.

Tiltak under overskriften Attraktiv befolkning, ivaretas av offentlige aktører, kommunen, organisasjoner, frivilligsentraler, kirken og innbyggere. Formannskapet har også ansvar her, særlig for tiltak i kommunal drift.

Bilde: Salat på tallerken, tatt av Kari Klepp

Stedlig utviklingsarbeid i Indre Fosen

Samskaping dreier seg om samarbeid mellom likeverdige parter for å skape gode løsninger. Det betyr at kommunen, næringsaktører og virksomheter, innbyggerorganisasjoner og ildsjeler kommuniserer om stedlige utfordringer, målbilder, strategier og tiltak for å forbedre situasjonen på enkeltsteder.

Hensikten med arbeidet er å styrke folketallet, antallet tilflyttere og besøkende samt å senke antallet utflyttere. Kommunen mener løsningene ligger i å utvikle sterkere attraktivitet i nærings- og arbeidslivet, steders fysiske utforminger og i befolkningen.

Innbyggere på hvert sted bør samle seg om et knippe av tiltak som kan øke attraktiviteten. Det står mange interessante tiltak i de generelle tiltaksbankene foran. Noen av disse kan komplettere eller erstatte de stedlige tiltaksforslagene som kommunen allerede har mottatt.

Kommunen tror at stedlige innbyggerorganisasjoner kan være pådrivere for næringskraft og bolyst. Det bør imidlertid avklares om lokale innbyggere slutter opp om de aktuelle foreningene.

På felles oppstartsmøte 10. mars 2021 signalisert følgende 10 foreninger sin interesse:

- Rissas forening (navn?)
- Leksvika Vettu
- Stadsbygd Bygdeutvikling
- Vanvikan i Sentrum (VIS)
- Stjørna kultur- og næringsforum
- Forum Hasselvika
- Fevåg Aktivum
- Skaugdalens forening (navn?)
- Borgen Bygdeutvikling (BBU)
- Verrabotn Idrettslag

Organisasjoner og innbyggere bør svare på disse spørsmålene innen 15.mai 2021:

A. Hvilken organisasjon/aktør kan/bør være lokal pådriver for næringskraft og bolyst?

Avklaringen noteres her.

B. Hvilke særegne kvaliteter har stedet nå?

Kvalitetene noteres her.

C. Hvilke lokale utfordringer har stedet som reduserer folketall, innflytting og besøkende?

Utfordringene noteres her.

D. Hvilke lokale mål-bilder / fremtidsscenarioer leder til befolkningsøkning, med flere innflyttere og besøkende samt færre utflyttere?

Utfordringene noteres her.

E. Hvilke eksterne målgrupper vil trolig finne stedet aktuelt for bosetting?

Skriv strategien for hvilke målgrupper som trolig vil finne stedet attraktivt her.

Aktuelle målgrupper kan være;

- Utflyttede unge og voksne
- Høyt utdannede norske og utenlandske personer med interesse for natur og klima
- Elever ved folkehøgskolen

- Interesserte i friluft med jakt og fiske
- Personer som ønsker småbruk
- Personer som ønsker å bo i små samfunn
- Innpendlere
- Sesongarbeidere
- Andre?

Hensikten med strategien er å bosette flere barn, unge og voksne innbyggere.

F. Hvilken markedsføring bør gjøres for stedet?

Skriv strategien for å markedsføre stedets nærings-, bosteds- og fritidskvaliteter overfor ønskede målgrupper her.

Husk at forskning sier at generell markedsføring ikke fungerer.

G. Hvilken stedlig informasjon bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere?

Noter stedlig informasjon her.

H. Hvilke innbyggere tilbyr seg å være ambassadører for tilflyttere den første tiden?

Noter navn her.

I. Hvilke tiltak bør gjennomføres for å heve den lokale attraktiviteten – for næringslivet, stedet og innbyggerne?

Tiltakene settes inn i de stedlige oversiktene som står lengre bak i dokumentet.

Rissa

Bilder:

 Fosen Yard med utsikt mot Trondheimsfjorden, tatt av Sissel Grimsrud i april 2020

 Areal ved rådhuset i Indre Fosen kommune, tatt av Sissel Grimsrud i april 2020

29 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Rissa = 10		Ansvar	Kostnad	År
	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + Næringsforening (NIT) + Fremtidens Industrier (FI)+ Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstillingsprogram	2021-2022
	Tilrettelegge for samferdsel, med utbedring av veier, gang- og sykkelstier samt offentlige kommunikasjons-tilbud.	Fylke + kommune + arealplanlegger		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.	Bør inn i fremtidige bolig- og næringsområder		

	Utvide eksisterende næringsarealer, og klargjøre sjønære og bransjerettede områder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere med utvikling av attraktive arbeidsplasser og interessante jobber.			
	Oppfordre eksisterende bedrifter i alle bransjer til å utvide og styrke sine produktporteføljer.			
	Ivareta handelsstanden slik at det blir mange typer av stedlige og internettbaserte tilbud, private tjenester, spesialforretninger og helst noen særlige attraksjoner. Oppfordre til etablering av flere butikker (for klær, elektronisk og teknologisk utstyr, med mer). Husk at det må være et forretningsmessig grunnlag.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.	Bør inn i prioriterte og fremtidige bolig- og næringsområder		
	Vurdere å lage kontor- og næringsshotell.			
	Oppfordre til etablering av lokalmat-marked.			
	Flere tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Rissa = 15		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.	Kommune + Kommunikasjons-rådgiver + Markedsfører + Organisasjon		
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Organisasjoner + Kommunikasjons-rådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Utvikle og forskjønne sentrumets helhet og utforming, blant annet med åpen parklignende møteplass og tilgang til Botn, for folk i alle aldre med og uten funksjons-nedsettelse.	Gjøres delvis i Områderegulering for Rissa sentrum. Krever nok en Handlingsplan for uterom i Rissa. Arealplanlegger		
	Samarbeide med grunneiere og entreprenører for å utbedre boligkapasiteten innen 1 km fra sentrum. Det bør alltid være mer enn 10 byggeklare tiltrekkende tomter og noen innflyttingsklare leiligheter (både små og rimelige samt større og påkostede). Høgåsmyra er særlig aktuell, men Vangsåsen og Sundsåsen er også nevnt.	Kommuneplanens arealdel		
	Oppfordre til etablering av svømmehall med stupetårn.	Arealplanlegger + byggesaksbehandler – innspill fra innbyggere til Næringskraft og bolyst		
	Oppfordre til etablering av stadion (kombinert gressbane og friidrettsanlegg).	Arealplanlegger + byggesaksbehandler – innspill fra innbyggere til Områderegulering for Rissa sentrum pluss Næringskraft og bolyst		
	Oppfordre til etablering av bowling.			
	Oppfordre til etablering av kino.			

	Oppfordre til utvidelse av kafetilbud på ettermiddag.			
	Sondere muligheten for å få styrket dab-signalene.			
	Bidra til mer aktiviteter og liv på kveld og helg.			
	Tilrettelegge for bobil og camping.	Kan forutsette regulering		
	Lage gang- og sykkelsti fra Sund til Reinsalleen.	Fylkets arealplanleggere		
	Vurdere mulighet for etablering av lokaltransport i sentrumsområdet.			
	Tilrettelegge flere turstier, blant annet; - fra Strømmen bru til Seilforeningens nye bygg - rundt hele Botn Forutsetningen er trolig en ildsjel med diplomatisk væremåte og gjennomslagskraft. Arbeidet bør starte med grunneiere som er positive.	Arealplanlegger - innspill fra innbyggere til Områderegulering for Rissa sentrum samt Næringskraft og bolyst		
	Flere tiltak?			
Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Rissa = 4		Ansvar	Kostnad	År
	Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere.			
	Finne innbyggere som kan være «ambassadører» for tilflyttere den første tiden.			
	Tilrettelegge fritidstilbud og kontaktpunkter for elever ved folkehøgskolen, slik at de og innbyggerne blir bedre kjent.			
	Flere tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

- Det er kommet innspill om å beholde den videregående skolen i Rissa, men det er ikke satt inn i oversikten siden kommunale tjenester behandles i separate planer.

Leksvik

Bilde:

- CNC Produkter i Leksvik, tatt av Kjersti Røstad i april 2020
- Kroa-området i Leksvik, tatt av Ivar Røstad i november 2020

27 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Leksvik = 10		Ansvar	Kostnad	År
	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + (NIT) + (FI) + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Tilrettelegge for samferdsel, med utbedring av veier, gang- og sykkelstier, samt offentlige kommunikasjons-tilbud.	Fylke + kommune + arealplanlegger Trafikksikkerhetsplan		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.	Bør inn i fremtidige bolig- og næringsområder		
	Utvide eksisterende næringsarealer, og klargjøre sjønære og bransjerettede områder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere med utvikling av attraktive arbeidsplasser og interessante jobber.			
	Oppfordre eksisterende bedrifter i alle bransjer til å utvide og styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.	Bør inn i prioriterte og fremtidige bolig- og næringsområder		
	Videreutvikle seterdrift som en allsidig attraksjon, med natur og dyr, mat og drikke, tur og inkludering.			
	Tilrettelegge for Vinmonopol.			
	Imøtekomme etablering av flere butikker (klær med mer). Husk at det må være et forretningsmessig grunnlag.			
	Flere tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Leksvik = 14		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + Næringsforening (NIT) + Fremtidens Industrier + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører + Organisasjon	Omstilling-program	2021-2022
	Legge til rette for en parklignende møteplass for folk i alle aldre med og uten funksjonsnedsettelse, også for ungdom.	Arealplanlegger – kan gjøres som del av Handlingsplan for uterom i Leksvik?		
	Samarbeide med grunneiere og entreprenører for å utbedre boligkapasiteten innen 1 km fra sentrum. Det bør alltid være mer enn 10 byggeklare tiltrekkende tomter og noen innflyttingsklare leiligheter (både små og rimelige samt større og påkostede).	Kommuneplanens arealdel		
	Ivareta og videreutvikle Kroaområdet ved å; a) tilrettelegge for hensiktsmessige tiltak b) kartlegge kulturhistoriske bygninger og miljøer c) bidra med vedlikeholds- og utviklingsplaner	Fylkeskommunen + kommune + private eiere. Gjøres kanskje i Kulturminneplan i 2021?		

	d) understøtte søknader om offentlige midler			
	Forlenge strandpromenaden langs sjøen, slik at det blir mulig å spasere langs sjøkanten fra Kroa til Grandfjæra (Lassøra).	Arealplanlegger – kommer fra Kommuneplanens samfunnsdel		
	Bygge inn scenen ved kommunehuset i Leksvik, slik at det kan være små konserter og framføringer av ulike slag, uansett årstid og vær.	Arealplanlegger – se punktet om park-lignende møteplass		
	La kulturskolen ha hyppigere framføringer i grendene.			
	Ha faste salgsdager for folk i sentrumsområdet og grendene. Kanskje det blir mer attraktivt å besøke hverandres steder. (En slags minimartna - med loppis/garasjesalg, matsalg, lodd, musikk, framføringer, og lignende.)			
	Bidra til mer aktiviteter og liv på kveld og helg.			
	Oppfordre til etablering av treningscenter.			
	Oppfordre til etablering av bowling.			
	Oppfordre til etablering av sandvolleyball.	Arealplanlegger – innspill fra innbygger til Næringskraft og bolyst		
	Oppfordre til etablering av Bil- og MC-senter.	Krever arealkompetanse		
	Annet?			
Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Leksvik = 3		Ansvar	Kostnad	År
	Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere.			
	Finne innbyggere som kan være «ambassadører» for tilflyttere den første tiden.			
	Flere tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

Stadsbygd

Bilder:

Idrettsbanen og Itab Industrier, tatt av Sissel Grimsrud i april 2020

Konsert i Prestegården, tatt av Elizabeth J. R. Brødreskift i september 2020

20 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Stadsbygd= 9		Ansvar	Kostnad	År
	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + Næringsforening (NIT) + Fremtidens Industrier + Kommunikasjons-rådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Tilrettelegge for samferdsel med utbedring av veier, gang- og sykkelstier samt offentlige kommunikasjons-tilbud. Lage gang og sykkelstier, blant annet fra sentrum til kirken og Brødreskift.	Fylke + kommune + Trafikksikkerhetsplan Krever arealkompetanse		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.			
	Utvide eksisterende næringsarealer, og klargjøre sjønære og bransjerettede områder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere med utvikling av attraktive arbeidsplasser og interessante jobber.			
	Oppfordre eksisterende bedrifter i alle bransjer til å utvide og styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.	<i>Bør inn i prioriterte og fremtidige bolig- og næringsområder</i>		
	Imøtekomme behov for etablering av flere butikker. Husk at det må være et forretningsmessig grunnlag.			
	Bru over Trondheimsfjorden får betydning for lokalsamfunnet. I tilknytning til reguleringsplan for bruhodet, bør boligbehovet anslås.	Arealplanlegger – tiltaket kan gjøres i Fosen-bruprojektet 2021-2023		
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Stadsbygd = 8		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Organisasjoner + Kommunikasjons-rådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Fortette Stadsbygd.	Arealplanlegger – tiltaket kan gjøres i Områderegulering Stadsbygd 2021. Gjerne med Handlingsplan for uterom i Stadsbygd		
	Skape møteplass/aktivitetsområde for folk i alle aldre, også ungdom, med og uten funksjonshemninger.	Som over - Arealplanlegger		
	Samarbeide med grunneiere og entreprenører for å utbedre boligkapasiteten innen 1 km fra sentrum. Det bør alltid være minst 10 byggeklare og tiltrekkende tomter samt noen innflyttingsklare leiligheter (både små og rimelige samt større og påkostede).	Kommuneplanens arealdel		
	Imøtekomme behov for etablering av flere spisesteder og utsalg for lokalmat.			

	Husk at det må være et forretningsmessig grunnlag.			
	Få bedre tilgang til natur med stier, parkering, skilt og info på nett.			
	Vurdere behovet for etablering av flere butikker/kjøpesenter (med blant annet klær og vinmonopol).			
	Andre tiltak?			
Tiltak som innbyggerattraktivitet i Stadsbygd = 3		Ansvar	Kostnad	År
	Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere.			
	Finne innbyggere som kan være «ambassadører» for tilflyttere den første tiden.			
	Andre tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

- Det er kommet innspill om en ny og bedre grunnskole på Stadsbygd, men det er ikke satt inn i oversikten siden kommunale tjenester behandles i separate planer.

Vanvikan

Bilder:

- CTM Lyng i Vanvikan, tatt av Sissel Grimsrud i april 2020
- Areal ved Vertshuset i Vanvikan sentrum, tatt av Sissel Grimsrud i april 2020

20 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Vanvikan =10		Ansvar	Kostnad	År
	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Ansvarshavere som i tiltak 1 for næring	Se næring tiltak 1-2	
	Tilrettelegge for samferdsel med utbedring av veier, gang- og sykkelstier samt offentlige kommunikasjons-tilbud.	Fylke + kommune + arealplanlegger Trafikksikkerhetsplan		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.			
	Utvide eksisterende næringsarealer, og klargjøre sjønære og bransjerettede områder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere med utvikling av attraktive arbeidsplasser og interessante jobber.			

	Oppfordre eksisterende bedrifter i alle bransjer til å utvide og styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.	<i>Bør inn i prioriterte og fremtidige bolig- og næringsområder</i>		
	Videreutvikle seterdrift som en allsidig attraksjon, med natur og dyr, mat og drikke, tur og inkludering.			
	Imøtekomme behov for etablering av flere butikker. Husk at det må være et forretningsmessig grunnlag.			
	Bygge en større og bedre videregående skole.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Vanvikan = 7		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Organisasjoner + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Forbedre sentrum med møteplasser og beplantning, slik at det er tilgjengelig for personer med og uten funksjonsnedsettelse.	Se Område-reguleringsplan for Vanvikan sentrum. Lage Handlingsplan for uterom Vanvikan – Arealplanlegger		
	Vurdere realisering av elementer fra masteroppgavene som studenter fra NTNU leverte som bolig-, steds- og grøntprosjekter.	Se egne forslag		
	Samarbeide med grunneiere og entreprenører for å utbedre boligkapasiteten innen 1 km fra sentrum. Det bør alltid være mer enn 10 byggeklare tiltrekkende tomter og noen innflyttingsklare leiligheter (både små og rimelige samt større og påkostede).	Kommuneplanens arealdel		
	Oppfordre til kafetilbud både på for- og ettermiddag.			
	Bidra til mer aktiviteter og liv på kveld og helg.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Vanvikan=3		Ansvar	Kostnad	År
	Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere.			
	Finne innbyggere som kan være «ambassadører» for tilflyttere den første tiden.			
	Andre tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

- Det er kommet innspill om å medvirke til en ny og bedre videregående skole, samt en ny/bedre grunnskole og barnehage, men de innspillene er ikke satt inn i oversikten siden begge behandles i separate planprosesser.

Stjørna - Råkvåg

Bilder:

- Aune Byggvare på Mælan, tatt av Sissel Grimsrud, 2020
- Strand i Råkvåg, tatt av Kari Klepp, 2020

18 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Stjørna-Råkv. = 8		Ansvar	Kostnad	År
	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + Næringsforening (NIT) + Fremtidens Industrier+ Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Utbedre veier, gang- og sykkelstier samt offentlige kommunikasjonsstilbud.	Fylke + kommune + arealplanlegger		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.	Trafikksikkerhetsplan		
	Klargjøre næringsområder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere i utvikling av attraktive arbeidsplasser.			
	Oppfordre bedrifter å styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.	Bør inn i prioriterte og fremtidige bolig- og næringsområder		
	Tilrettelegge for mer turisme.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Stjørna-Råkv. = 7		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for indre.fosen.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Organisasjoner + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Skape møteplass/aktivitetsområde for folk i alle aldre, med og uten funksjonsnedsettelser.	Arealplanlegger - kan gjøres i Områdeplan for Råkvåg 2022. Gjerne med Handlingsplan for uterom i Råkvåg		

	Samarbeide med grunneiere og entreprenører for å utbedre boligkapasiteten innen 1 km fra sentrum. Det bør alltid være mer enn 10 byggeklare tiltrekkende tomter og noen innflyttingsklare leiligheter (både små og rimelige samt større og påkostede).	Kommuneplanens arealdel		
	Vurdere anlegg med små leiligheter / rekkehus i kjede.			
	Oppfordre seniorer til å tilrettelegge for sine barn og barnebarn, ved å selge husene rimelig til de, og selv anskaffe seg mer sentrale leiligheter.			
	Oppfordre til etablering av hurtigmattilbud.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Stjørna-Råk.= 3		Ansvar	Kostnad	År
	Huske at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere.			
	Finne innbyggere som kan være «ambassadører» for tilflyttere den første tiden.			
	Andre tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

Hasselvika - Fevåg

Hasselvika

Bilder:

- Hysnes Helsfort fra lufta, tatt av Vidar Johansen
- Hasselvika fra lufta, tatt av Ken Robin Sivertsvik

13 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Hasselvika = 7		Ansvar	Kostnad	År
	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Utbedre veier, gang- og sykkelstier samt offentlige kommunikasjonstilbud.	Fylke + kommune + arealplanlegger		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.	Trafikksikkerhetsplan		

	Klargjøre næringsområder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere i utvikling av attraktive arbeidsplasser.			
	Oppfordre bedrifter å styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Hasselvika = 3		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Organisasjoner + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Skape møteplass/aktivitetsområde for folk i alle aldre, med og uten funksjonsnedsettelse.	Arealplanlegger		
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Hassel. i= 3		Ansvar	Kostnad	År
	Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere.			
	Finne innbyggere som kan være «ambassadører» for tilflyttere den første tiden.			
	Andre tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

- Det er kommet innspill om å videreføre de offentlige tjenestene med barnehage og skole, men de er ikke satt inn i oversikten siden tjenestene behandles i separate planer.

Fevåg

Bilder:

- ✚ Stranden gård i Fevåg, tilsendt av Beate Dahle
- ✚ Utsikt i Fevåg, tatt av barnehagens ansatte i 2020

20 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Fevåg = 10		Ansvar	Kostnad	År
	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Utbedre veier, gang- og sykkelstier samt offentlige kommunikasjonstilbud.	Fylke + kommune + Arealplanlegger Trafikksikkerhetsplan		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.			
	Klargjøre næringsområder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere i utvikling av attraktive arbeidsplasser.			
	Oppfordre bedrifter å styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.			
	Bru over Stjørnfjorden får betydning for lokalsamfunnet. I tilknytning til reguleringsplan for bruhodet, bør boligbehovet anslås.	Arealplanlegger - kan gjøres i Fosenbru-prosjektet 2021-2023		
	Tilrettelegge for næring, fiskeutsalg, lokalmatutsalg (REKO-ring) og opplevelsesturer.			
	Tilrettelegge for bobilparkering, teltplasser og campingvogner.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Fevåg = 7		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Organisasjoner + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere, og finne frem til innbyggere som kan tilby seg å være veiledere for tilflyttere den første tiden.			
	Videreutvikle område rundt COOP, med rasteplass og infotavle.			
	Videreutvikle havneområde med sandvolleyballbane, ballbinge, skotthyllbane, grillhus, ungdomshus, båthus (med hjertestarter), skateboardrampe og lekeplass.			
	Finne en strategisk plassering for hurtiglader for el-bil.			
	Utvikle området på Vestvikan som offentlig badestrand med toalettfasilitet, og skilte veien tydelig.	Arealplanlegger		
	Andre tiltak?			

Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Fevåg = 3	Ansvar	Kostnad	År	
Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.				
Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere.				
Finne innbyggere som kan være «ambassadører» for tilflyttere den første tiden.				
Andre tiltak?				
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

- Det er kommet innspill om å videreføre de offentlige tjenestene med barnehage og skole, men de er ikke satt inn i oversikten siden tjenestene behandles i separate planer.

Skaugdalen

Bilder:

- Uteområde ved Skaugdalen barnehage, tatt av Magni Rabben
- Utsikt over Skaugdalen, tatt av familien Sagmo

11 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Skaugdalen = 7	Ansvar	Kostnad	År
Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
Utbedre veier og offentlige kommunikasjonstilbud.	Fylke + Kommune + arealplanlegger		
Etablere fiber der det er grunnlag og behov.	Trafikksikkerhet		

	Klargjøre næringsområder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere i utvikling av attraktive arbeidsplasser.			
	Oppfordre bedrifter å styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Skaugdalen = 2		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Organisasjoner + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Skaugdalen = 2		Ansvar	Kostnad	År
	Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere, og finne frem til innbyggere som kan tilby seg å være veiledere for tilflyttere den første tiden.			
	Andre tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

Seter – Hindrem

Bilder:

- Vamec AS, tatt av Arve Storsve
- Mevssetra, tatt av Øyvind Blomstereng

12 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Seter-Hindr.=8	Ansvar	Kostnad	År
--	--------	---------	----

	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Utbedre veier og offentlige kommunikasjonsstilbud.	Fylke + kommune + arealplankompetanse Trafikksikkerhetsplan		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.			
	Klargjøre næringsområder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere i utvikling av attraktive arbeidsplasser.			
	Oppfordre bedrifter å styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.			
	Videreutvikle seterdrift som en allsidig attraksjon, med natur og dyr, mat og drikke, tur og inkludering.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Seter-Hindr. = 2		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Organisasjoner + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Se næring tiltak 1-2	
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Seter-Hindr.= 2		Ansvar	Kostnad	År
	Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere, og finne frem til innbyggere som kan tilby seg å være veiledere for tilflyttere den første tiden.			
	Andre tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

Verrabotn

Bilder:

- Industriområdet i Verrabotn, tatt av Bjørnar Forsell
- Verrabotn, med den gamle skolen i bakgrunn, tatt av Silje Forsell

11 foreslåtte tiltak

Tiltak som fremmer næringsattraktivitet i Verrabotn = 7		Ansvar	Kostnad	År
	Markedsføre nærings-, arbeids- og skolemuligheter overfor ønskede målgrupper i og utenfor kommunen.	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Utbedre veier og offentlige kommunikasjonstilbud.	Fylke + kommune + Trafikksikkerhetsplan		
	Etablere fiber der det er grunnlag og behov.			
	Klargjøre næringsområder etter behov.	Kommuneplanens arealdel		
	Bistå etablerere i utvikling av attraktive arbeidsplasser.			
	Oppfordre bedrifter å styrke sine produktporteføljer.			
	Vurdere kapasitetsutvidelse for el-forsyning og vannforsyning. Begge er kritiske for industri og bosetting.			
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer bostedsattraktivitet i Verrabotn = 2		Ansvar	Kostnad	År
	Vurdere opprettelse av eget område på kommunens hjemmeside, som en ansatt-representant med tilhørighet til stedet kan få redaktørtilgang til, versus lage egen hjemmeside, som kan lenkes til en samleside for Indrefosen.kommune.no.			
	Markedsføre bostedskvaliteter og fritidsmuligheter overfor ønskede målgrupper utenfor kommunen. Kanskje legge ut boligtomter på Finn.no?	Kommune + Omstilling + NIT + FI + Kommunikasjonsrådgiver + Markedsfører	Omstilling-program	2021-2022
	Andre tiltak?			
Tiltak som fremmer innbyggerattraktivitet i Verrabotn = 2		Ansvar	Kostnad	År
	Husk at inkludering er nøkkelen for å unngå ensomhet.			
	Foreslå stedlig informasjon som bør stå i velkomstbrevet til nye innbyggere, og finne frem til innbyggere som kan tilby seg å være veiledere for tilflyttere den første tiden.			

	Andre tiltak?			
Oversikten er ikke fullstendig – det betyr at tiltak kan endres, fjernes og legges til.				

Bilde: Kajakpadlere ved Hjellup Fjordbo i Leksvik, tatt av Merethe Dahl i juli 2020

Kommunikasjon

Overordnet kommunikasjonsmål

Flere i målgruppen potensielle innflyttere vet om Indre Fosen, som bostedsalternativ til Trondheim, og har positive assosiasjoner til stedene her.

Overordnet strategi

Gjøre innbyggerne gjennom sine stedlige foreninger til bolyst-ambassadører, internt på alle stedene og eksternt mot hovedmålgruppen.

Kommunikasjonsprinsipper

Kommunen skal kommunisere i klart språk, med en høflig, vennlig og imøtekommende tone og være politisk nøytral.

Hovedbudskap

I Indre Fosen kan du leve det gode bygdeliv og med nærhet til Trondheim.

Markedsføring og velkomst-tiltak skal gjennom møter med mennesker, hjem og steder gi assosiasjoner og kunnskap om at i Indre Fosen får du; mer bolig og hage for pengene sammenlignet med i byen; kort vei til Trondheim; gode oppvekst-vilkår; frisk luft, gode solforhold, fruktbar jord; samt karrieremuligheter i nærings- og arbeidsliv.

Interessenter og målgrupper (interne og eksterne)

Aktører	Interesse for prosjektet	Påvirkning på prosjektet	Prosjektaktiviteter
Politikere/utvalg	Helhetlig	Stor	Beslutter
Næringsaktører/drivere	Bransjer	Middels	Innspill
Stedlige organisasjoner	Geografisk	Middels	Innspill
Innbyggere/ildsjeler	Varierende	Middels	Forslag
Ansatte	Varierende	Middels	Forbereder
Potensielle tilflyttere	Varierende	Middels	Markedsfører og følger opp

Aktuelle kommunikasjonsmål for utvalgte grupper

Politikere:

- Innen juni 2021 kjenner alle i kommunestyret til hovedsatsingen, vet hvor de finner informasjon og henviser til planen i dialog med innbyggerne.
- Innen juni 2022 kan alle i kommunestyret nevne minst to tiltak som er iverksatt av planen.
- Innen juni 2023 kjenner alle i kommunestyret til konkrete resultater og reflektere om effekter av satsingen.

Relevante aktiviteter: presentasjoner, oppslag i lokalavisa og informasjon på sosiale medier.

Næringsenheter/personer:

- Næringsrådet klarlegger hva det er ønskelig å oppnå i denne gruppa? Det kan dreie seg om kunnskap, holdning eller adferd?

Deretter konkretiseres noen relevante aktiviteter.

Stedlige organisasjoner:

- Innen juni 2021 kjenner alle innbyggerorganisasjonene med mål om stedlig utvikling til prosjektet, vet hvor de finner informasjon, hva deres rolle er, og laget et grunnriss til en stedlig handlingsplan.

- Innbyggerorganisasjonene er aktive ambassadører for utviklingsarbeid i sitt geografiske område, og uttrykker positivitet rundt tilsvarende arbeid andre steder i kommunen.

Relevante aktiviteter: workshops, distribusjon av materiell, bistand til markedsføring og tiltak.

Innbyggere/ildsjeler:

- De stedlige organisasjonene oppnår godt oppmøte på lokale workshops og dialogmøter. (Det kan være mer enn 50/100/150 avhengig av hva stedet har tradisjon for.)
- Innen juni 2022 vet mange innbyggere hvor og hvem som kan bistå potensielle tilflyttere og etablerere.
- Innen juni 2023 kan mange innbyggere vise til minst ett tiltak som er gjennomført lokalt og reflektere om effekter av satsingen.

Relevante aktiviteter spesifiseres når handlingsplanene er klargjort og godkjent.

Ansatte:

- Innen juni 2022 kjenner ledere og tillitsvalgte i alle sektorer til prosjektet, og vet hvor de kan henvise tilflyttede kollegaer og innbyggere til.

Relevante aktiviteter: Informasjon på leder-, tillitsvalgt- og personalmøter.

Det er ønskelig at hver sektor utvikler en tilpasset kommunikasjonsstrategi.

Potensielle tilflyttere:

- Innen juni 2022 vet mange potensielle tilflyttere hvor Indre Fosens profilerte steder er.
- Innen juni 2023 vil flestepartene av tilflytterne (siden 2020) anbefale andre å flytte til Indre Fosen, og nevner positive hendelser med sitt nye hjemsted og kommunen.

Relevante aktiviteter: målrettet markedsføring samt resultater og effekter av diverse tiltak.

Dialogmøter og spørreundersøkelse kan benyttes for å sjekke om enkelte av målene nås. Det er særlig aktuelt med spørreundersøkelse når satsingen evalueres mot slutten av 2023.

Mediehåndtering og kanaler

Vi kommer tilbake til dette når opplegget for markedsføring er bestemt. Vi må bl.a. ta stilling til om det er kommunens ansatte, politikere og/eller stedsorganisasjonene som skal uttale seg om prosjektet i mediene.

Suksess

Hensikten med Næringskraft og bolyst kan realiseres ved følgende forhold:

- Tilgjengelige ressurser for å styre samfunnets utvikling
- Politisk og administrativ vilje til å gjennomføre tiltak i hovedprogrammet
- Næringsaktører og innbyggerorganisasjoner som bidrar aktivt

En samskapende prosess blir også en eksperimentell øvelse i lokaldemokrati.

Kommunestyret orienteres årlig om utvikling og gjennomføring av programmet.

Hovedprogrammet evalueres når det er ferdig i 2023, med to sentrale spørsmål:

- Hvordan ble prosessen gjennomført?
- Hva ble oppnådd med tiltakene?

Trolig blir Indre Fosen en tiltrekkende distriktskommune, som mange vil bo i og besøke.

Bilde: Interiør i Redningsvesten Pub, som blir 10 år i 2022, tatt av Line Leira

Kilder

NOU 2020: 12 Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn
 Omstillingsprogrammet – Handlingsplan 2020
 Omstillingsplan for arbeids- og næringsliv 2020-2022, 2019
 Omstillingsplan for arbeids- og næringsliv 2017- 2022, 2016
 Omstillingsprogrammet – Kompetansekartlegging – undersøkelse, 2019
 Stortingsmelding 5 (2019 – 2020) - Levende lokalsamfunn for fremtiden, Distriktsmeldingen
 Plankontoret i Trondheim kommune – Befolkningsprognose for Trondheimsregionen 2019-
 2050, 2019
 SINTEF – Nye muligheter for verdiskaping i Norge, 2019
 Fylkesmannen i Trøndelag – Kommunebildet for Indre Fosen, 2019
 Telemarksforskning – Regional analyse Indre Fosen, 2019 (TF-rapport 0)
 Telemarksforskning – Næringsutvikling i distriktskommuner i 2030 (TF-notat nr.19/2019)
 Telemarksforskning – Innbyggerinvolvering og samskaping i kommunal sektor (TF-rapport
 nr. 471, 2019)
 Telemarksforskning – Regional analyse Indre Fosen, 2019 (En foreløpig rapport)
 Telemarksforskning – Hvorfor vokser steder? (Knut Vareide, 2018)
 Telemarksforskning – Suksessrike distriktskommuner, 2018 (TF-rapport nr. 442)
 Telemarksforskning – Regional analyse Indre Fosen, 2018 (TF-rapport nr. 0)
 Telemarksforskning – Urban Living Lab (TF-rapport nr. 393, 2017)
 BDO – Utviklingsanalyse - Indre Fosen, 2019
 BDO – Utviklingsanalyse - Indre Fosen, 2018
 Impello-analysen, 2019
 NHO - Næringslivets perspektivmelding, 2018
 Møreforskning – Fastlandsforbindelse for Indre Fosen – Konsekvenser for befolkningen,
 Notat juli 2018 ved Eivind Tveter

PwC Bærekraft 100 – Rapportering for framtiden, 2017

Trøndelag Forskning og Utvikling – Hvordan brukes befolkningprognoser? (TFoU-rapport 2019:14)

Trøndelag Forskning og Utvikling - Strategisk utviklingsanalyse nye Indre Fosen kommune (TFoU-rapport 2016:12)

Trøndelag Forskning og Utvikling - Konsekvensanalyse – bortfall av arbeidsplasser i Rissa og Leksvik kommuner (TFoU-rapport 2016:11)

Ifo-Institutt for organisasjonsutvikling DA – Hurum som næringsvennlig kommune – fagrapport fra gjennomført forstudie, 2016

Maximite – Næringsvennlig kommune – sluttrapport fra forstudie i Askvoll, 2012

Distriktssenteret – Kartlegging av prosjekta i bulyst-satsinga, Arbeidsnotat 2013 og 2018

NTNU - Det setter jo stedet på kartet: småskala stedsutviklingstiltaks betydning for forståelse av sted: Hasselvika som case, masteroppgave av Britt Jorid Børset Foss

NTNU - Bygdebyen Rissa - en analyse av rurale og urbane kvaliteter, masteroppgave av Linn Kristin Hassel, 2012

